SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 114/2012-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. A. S. a O. S., obaja bytom Š., zastúpených spoločnosťou N., s. r. o., G., v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. K. N., vo veci namietaného porušenia ich základných práv vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 5 C 45/2007 z 19. marca 2008 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11 Co 198/2010 z 28. septembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. A. S. a O. S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. januára 2012 doručená sťažnosť Ing. A. S. a O. S., obaja bytom Š. (ďalej len „sťažovatelia“), pre namietané porušenie ich základných práv vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 5 C 45/2007 z 19. marca 2008 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 Co 198/2010 z 28. septembra 2011.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že okresný súd rozsudkom sp. zn. 5 C 45/2007 z 19. marca 2008 zamietol žalobu sťažovateľov, ktorou sa domáhali vyslovenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi odporcom v 1. rade a odporcami v 2. a 3. rade. Na základe odvolania podaného sťažovateľmi krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 Co 135/2008 z 21. októbra 2008 zmenil napadnutý rozsudok okresného súdu tak, že určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi odporcom v 1. rade a odporcami v 2. a 3. rade je neplatná. Odporcovia v 1., 2. a 3. rade následne druhostupňové rozhodnutie napadli dovolaním. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rámci dovolacieho konania uznesením sp. zn. 4 Cdo 56/2009 z 22. septembra 2010 zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu sp. zn. 9 Co 135/2008 z 21. októbra 2008 a vec vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd opätovne vec prerokoval a rozhodol rozsudkom sp. zn. 11 Co 198/2010 z 28. septembra 2011 tak, že potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 C 45/2007 z 19. marca 2008 vo veci samej a zmenil výrok o náhrade trov konania.

Sťažovatelia v sťažnosti označili rozsudok okresného súdu sp. zn. 5 C 45/2007 z 19. marca 2008 za *„nesprávny, jeho závery nemali oporu vo vykonanom dokazovaní“* a sú toho názoru, že *„Okresný súd Galanta rozhodol na základe nesprávneho právneho názoru a právneho posúdenia veci.“*. Sťažovatelia vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu sp. zn. 11 Co 198/2010 z 28. septembra 2011 formulovali námietku, že *„rozhodnutie súdu nemá legitímny základ a vykazuje znaky svojvôle a arbitrárnosti. Predmetné rozhodnutie neobsahuje náležité odôvodnenie, teda také, ktoré dáva jednoznačné a pochopiteľné odpovede na všetky relevantné otázky v súvislosti s predmetom konania.“*. Sťažovatelia ďalej zastávajú názor, že *„Okresný súd v Galante, Krajský súd v Trnave, ako aj Najvyšší súd SR nesprávne posúdili a aplikovali otázku naliehavého právneho záujmu, dôsledkom ktorého bola sťažovateľom odopretá súdna ochrana podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy boli porušené.“*. Sťažovatelia v sťažnosti tiež namietali, že *„odvolací súd sa vôbec nezaoberal otázkou platnosti právneho úkonu, t.j. kúpnej zmluvy*

z hľadiska jeho rozporu so zákonom, ako aj dobrými mravmi, a to aj napriek tomu, že ide o právny úkon, ktorý sa prieči ako zákonu tak aj dobrým mravom a je teda neplatný podľa § 39 Občianskeho zákonníka." V nadväznosti na uvedené sťažovatelia v sťažnosti namietajú, že *„rozhodnutie súdu je nepresvedčivé, nepreskúmateľné a ústavne nekonformné"*.

Na základe uvedenej argumentácie sťažovatelia ústavnému súdu navrhujú, aby o ich sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo sťažovateľov v 1. a 2. rade, Ing. A. S. a O. S. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa č1. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo vlastniť majetok podľa či. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo rozsudkom Okresného súdu v Galante č.k. 5C/45/2007-90 z 19.03.2008 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 11 Co/198/2010-196 z 28.09.2011 porušené.

2. Rozsudok Okresného súdu Galanta č.k. 5C/45/2007-90 z 19.03.2008 a rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 11 Co/198/2010-196 z 28.09.2011 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Galanta na ďalšie konanie."

II.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde") každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovatelia v sťažnosti predostreli námietku porušenia ich základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 C 45/2007 z 19. marca 2008 a rozsudkom krajského súdu sp. zn. 11 Co 198/2010 z 28. septembra 2011.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 C 45/2007 z 19. marca 2008

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

K namietanému porušeniu označených základných práv sťažovateľov podľa ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd

nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať rozhodnutie okresného súdu, keďže ho už preskúmal na základe odvolania krajský súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť sťažovateľom ochranu ich právam.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v tejto časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku okresného súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, IV. ÚS 155/2010).

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 11 Co 198/2010 z 28. septembra 2011

2. 1 Ústavný súd najprv pristúpil k preskúmaniu napadnutého rozsudku krajského súdu z hľadiska namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (mutatis mutandis II. ÚS 71/97).

Krajský súd po zrušení jeho rozsudku sp. zn. 9 Co 135/2008 z 21. októbra 2008 na základe uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 56/2009 z 22. septembra 2010 odvolaniu sťažovateľov nevyhovel a prvostupňové rozhodnutie ako vecne správne potvrdil podľa ustanovenia § 219 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“). Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku sp. zn. 11 Co 198/2010 z 28. septembra 2011 konštatoval predovšetkým nesplnenie základného predpokladu úspešnosti žaloby o určenie podľa § 80 písm. c) OSP, a to naliehavého právneho záujmu na takomto určení, pričom ďalej konštatoval, že tento naliehavý právny záujem musí existovať nielen v čase začatia konania, ale aj v čase, keď má byť rozsudok vyhlásený. Nedostatok naliehavého právneho záujmu videl krajský súd v tom, že aj v prípade, ak by aj došlo k obnoveniu právneho stavu pred porušením všeobecne záväzného nariadenia mesta Š. č. 9/2000 z 12. mája 2000 (ďalej len „všeobecne záväzné

nariadenie“), ktoré upravovalo prednostné právo kúpy užívateľov pozemkov v prospech sťažovateľov, toto prednostné právo kúpy už v čase podania žaloby sťažovateľov vzhľadom na zmenu všeobecne záväzného nariadenia mesta Š. už neexistovalo, teda sťažovateľom ako užívateľom nehnuteľnosti bez právneho titulu by sa ich prednostné právo kúpy nezachovalo. Vyhovením návrhu by teda nedošlo k priaznivému ovplyvneniu právneho postavenia sťažovateľov proti odporcovi v 1. rade. Na základe uvedeného krajský súd dospel k záveru o procesnej neprípustnosti tejto určovacej žaloby sťažovateľov z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu, čo bránilo odvolaciemu súdu zaoberať sa vecou z hľadiska opodstatnenosti uplatneného nároku, konkrétne námietkami sťažovateľov týkajúcimi sa neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu rozporu s dobrými mravmi, respektíve z dôvodu obchádzania zákona podľa § 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd hneď v úvode pripomína, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania, a jeho návrhu nevyhovie, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy na základe výkladu a použitia relevantných právnych noriem rozhodnú, a to za predpokladu, že ich právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

V zmysle už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy je ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany týmto právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04).

Podľa názoru ústavného súdu z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu nemožno vyvodiť, že by sa nevysporiadal s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľov adekvátne a preskúmateľne. Takisto z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu nemožno vyvodiť, že by sa krajský súd dopustil svojvôle a arbitrárnosti. Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu tak predstavuje dostatočný základ pre jeho výrok, lebo krajský súd v potrebnej miere vysvetlil, na základe akých právnych úvah rozhodol. Rozsudok krajského súdu tak zodpovedá požiadavkám kladeným konštantnou judikatúrou ústavného súdu na odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov, a ústavný súd preto konštatuje kvalitu jeho rozhodnutia v súlade s limitmi čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa judikatúry ústavného súdu ak preskúmanie namietaného postupu v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, reálnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, ústavný súd považuje takúto sťažnosť za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, II. ÚS 104/04).

Ústavný súd vychádzajúc zo svojich záverov pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľov v časti námietky porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 11 Co 198/2010

z 28. septembra 2011 odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Nad rámec uvedeného ústavný súd k celej veci poznamenáva, že vo veci sťažovateľov nimi popísaný skutkový stav vrátane príloh k sťažnosti vyvoláva potrebu poukázať na klasické rímskoprávne pravidlo „vigilantibus iura“, ktoré je v našich podmienkach interpretované tak, že „bdelým patrí právo“, resp., že „zákony sú písané pre tých, ktorí dbajú (starajú sa) o svoje práva“. Sťažovatelia mali dlhý časový priestor (od roku 1978), aby na základe ich aktivity došlo k právnemu usporiadaniu pozemku, ktorý fakticky užívali, a to (neskôr) aj s pomocou predkupného práva.

2. 2 Vo vzťahu k námietke porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08).

Keďže ústavný súd sťažnosť v časti pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie ďalšej časti sťažnosti, ktorou sťažovatelia namietali porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, bolo už len nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotno-právneho charakteru a ústavno-procesnými princípmi z perspektívy ich možného porušenia.

Ústavný súd vzhľadom na svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2012